

72 'Mijn stem hervonden'

November, een maand van niks; *slachtmaand*, dat ene woord zegt toch genoeg! Nog even doorzetten en dan is-ie weer voorbij. Oktober, dát is tenminste een maand. De zon die de druiven rood kleurt, de beuken die als goud gaan blinken, de wind die de velden schoonveegt, klaar voor de winter. Je zult maar het geluk hebben een oktoberkind te zijn. Liselore Gerritsen wist het¹:

Oktoberkind, oktoberkind, opdat jij niet vergeet.
De allerlaatste zoete braam is de eerste die jij eet.
Een laatste warme zonnestraal verwarmt jouw eerste dag
En een laatste zwaluw die vertrekt is de eerste die jij zag.
Dat is waarom een oktoberkind niet gelooft in laatste dingen
't zal een herfstdag als een lentedag bezingen.

Maar helaas, dan wordt het toch november, zo somber, nat, zo nutteloos – iedereen zit te wachten op december, al of niet met een prettig gevoel. “Als je wel van feestdagen houdt, zijn ze er nog niet. Maar hou je er niet van, kun je er vast tegenaan gaan hikken. Al die winkels die je opdringen dat je gezellig moet gaan doen.” Dat zegt psychiater Bram Bakker² en zo zal het dus wel zijn.

En dan was er in deze vervelende novembermaand óók nog Eva Jinek. Ze nam ons in een serie tv-programma's mee door haar Verenigde Staten. Nu kun je het geloven of niet, maar ik werd op donderdagavond 16 november – het liep tegen halfelf en een glas rode wijn stond op me te wachten – echt blij van Eva! Want wat zag en hoorde ik? Wat Hillary Clinton niet lukte, veroorzaakte Donald Trump met zijn verkiezing: vrouwen mobiliseren zich sinds die verkiezingsdag, 9 november 2016, op ongekende wijze. Zo zie en hoor ik bij

Eva die jonge Amerikaanse *Anne*: ze is nu voor het eerst in haar leven maatschappelijk/politiek actief en overweegt zich beschikbaar te stellen voor een publieke functie. Anne raakte geïnspireerd door de *Women's March*³, die op 21 januari 2017 in Washington begon en zich over ruim 300 steden uitbreidde; het aantal deelnemers wordt geschat op 3,2 miljoen – het was de op één na grootste

demonstratie ooit in Amerika. Sindsdien weigeren duizenden om zich als slachtoffer te gedragen, ze nemen verantwoordelijkheid, ze stellen zich verkiesbaar voor het openbaar bestuur, lokaal en nationaal. Anderen sluiten zich aan bij actiegroepen of kiezen voor andere vormen van betrokkenheid. En vooral: ze doen het sámen, de handen uit de mouwen.

Anne deelde een – lijkt me – belangwekkende levenservaring met ons, over een houding die ze achter zich had gelaten: ‘*Het kwam niet in me op dat we zélf iets konden doen,*’ zei ze. Toen ze voor het eerst in haar leven ontdekte, dat ze zélf zich kon inzetten voor een betere samenleving, werd ze *weerbaar*.

En ze klonk alsof ze verbaasd was over wat er met haar gebeurde: *'Ik heb mijn stem hervonden.'*

'Mijn stem hervonden.' Dat klinkt vreemd in een wereld waarin we via Twitter en soortgelijke media één kakafonie van stemmen kunnen horen. Maar het zijn vaak stemmen vanachter de computer, het mobieltje – vrijblijvend, zonder verantwoordelijkheid, niet zelden beschadigend en bedreigend, heel vaak niet over zaken die ertoe doen. *Je stem hervinden* betekent: verantwoordelijkheid nemen voor de wereld waarin je mag leven. Anne ontdekte dat ze *weerbarstig* kon zijn, dat ze niet met de stroom mee wilde deinen op de golven van het grote ongenoegen. Ze had in de voorbije maanden een voor haar heel belangrijke les geleerd: *leer om je comfortabel te voelen in oncomfortabele situaties omdat het goed is wat je doet. Durf het gesprek aan te gaan als mensen om je heen onmaatschappelijke taal gebruiken, hun moraliteit lijken te hebben verloren. Zwijg niet.*

Ik werd die novemberavond echt blij van die weerbarstige Anne. Ik moest ook denken aan de grote joodse pedagoge Lea Dasberg, die in 1993 opriep, om in het onderwijs (en in gezinnen, voeg ik eraan toe) *op te voeden tot weerbarstigheid.*

Weerbarstig jegens ...? Ik wil weerbarstig zijn als ik in gesprekken hoor dat mensen slachtoffer willen zijn in plaats van dwarsligger. Terwijl we nog nooit zo welvarend zijn geweest als nu, lijkt het er steeds weer op dat wij een *slachtoffervolk* zijn geworden en ons tegelijk onverschillig gedragen als het gaat om de toekomst van de aarde, de toekomst van ons nageslacht, om de toekomst van de wereld. Te druk met onszelf, als (quasi-)slachtoffer, badend in de zon? Zeker, in ons zo super welvarend land heerst nog steeds armoede. Laten we dan weerbarstig zijn om dát te hekelen, laten we dáárover onze stem verheffen. Laten we er verantwoordelijkheid voor nemen dat méer mensen – en vooral kinderen – kunnen genieten van onze ongekende welvaart. Dan kom je als mens (vooral van 65+) die het goed heeft niet toe aan slachtoffergedrag.

De jonge Amerikaanse vrouw Anne maakte me in deze natte, sombere novembermaand blij omdat ze me duidelijk maakte: *wie zwijgt heeft geen toekomst, wie spreekt krijgt weer stem.*

En dan komt nu *december*. *Wat dan?* Als het leven onzegbaar is, is er muziek. Wie stem heeft kan zingen. Daarover vertel ik graag in mijn volgende blog; inderdaad, in december, de 14de om precies te zijn!

1 Gedicht uit de gelijknamige bundel van Liselore Gerritsen, die met Paul van Vliet in het cabaret Pepijn samenwerkte. Geliefd toen wij – pakweg 55 jaar geleden! – jongvolwassenen waren, maar ook nog gewaardeerd door onze zonen Robert en Martijn (die trots kon melden dat ook hij een oktoberkind was). Tot die haar in hun pubertijd inruilden voor U2, Dire Straits en Nick Cave 😊. Het hele gedicht vind je [hier](#)

2 Algemeen Dagblad 22-11-2017

3 Deze mooie aflevering kun je [hier](#) zien (helaas moet je even een korte advertentie verdragen)

4 Meer over de Woman's March vind je [hier](#)

5 *Meelopers en dwarsliggers*, lezing ter gelegenheid van het vijftigjarig jubileum van Trouw, 1993; ook als boek, meer informatie [hier](#)